

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
ТА СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ**

СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

**МАТЕРІАЛИ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ ВИКЛАДАЧІВ,
АСПІРАНТІВ, СПІВРОБІТНИКІВ ТА СТУДЕНТІВ**

(Суми, 21-22 квітня 2016 року)

Суми
Сумський державний університет
2016

Так, слово *die Vertreibungserwartungsflüchtlinge* – беженцы, ожидающие выселения, понятно по своему составу: *die Vertreibung* – изгнание, *erwarten* – ожидать, *die Flüchtlinge* – беженцы [1].

В ходе исследования было установлено, что в настоящий момент наиболее продуктивным способом образования общественно-политических неологизмов является словосложение. Новые слова создаются путем словообразования на базе и по образцу производных слов, уже существующих в языке, по характерным для исследуемого языка словообразовательным моделям с помощью словообразовательных средств.

1. Duden. Onlinewörterbuch. – Режим доступа: <http://www.dude>
2. Spiegel Online. – Режим доступа: <http://www.spiegel.de/>
3. Popova Y. V. Grammatical and Lexical Constituent of Pre-Election Discourse [Text]/ Y. V. Popova, Y. V. Yemelyanova, N. A. Prikhodko // Middle-East Journal of Scientific Research. – 2014. – № 19 (1). – С. 48

ДАВНЬОВЕРХНЬОНІМЕЦЬКІ ПОХІДНІ ІМЕННИКИ (НА МАТЕРІАЛІ СУФІКСАЛЬНИХ ДЕРИВАТИВ)

Щигло Л. В., канд. філол. наук, докторант
(Сумський державний університет)

Вивчення історії будь-якої мови, зокрема німецької, не може дати повної картини розвитку цієї мови, якщо не буде врахована історія її словникового складу, під яким слід розуміти всі слова, наявні в даній мові. Словниковий склад давньоверхньонімецької мови поповнювався упродовж декількох століть (V - XI ст.) за допомогою цілого ряду мовних прийомів, що сформувалися в процесі розвитку мови. Тут зазначимо такі як: словотвір шляхом афіксації (суфіксації і префіксації) від наявних у мові слів, словоскладання, переосмислення старих слів (зміна значень), запозичення з інших мов, чергування звуків. Одним з найбільш продуктивних способів словотвору було утворення слів за допомогою афіксації, тобто за допомогою додавання до основи слова суфіксів або префіксів. З одного боку, для вираження абстрактних понять пристосовуються деякі старі суфікси (-ung, -nis, -ida), з іншого боку, виникають зовсім нові суфікси з самостійних слів з абстрактним значенням: -heit, -schaft, -tuom (вид, образ, властивість, стан). Ці нові утворення з самого початку представляли вищий щабель логічної абстракції, тоді як ранні категорії абстрактних слів носили більш предметний характер. На цьому заснована відмінність між двн.

hohi (Höhe, конкретна «висота» даної гори) - і hochheit («висота», в переносному значенні «велич»); між двн. sezzi (положення) і sezzunga (das Setzen) та інші.

Суфікс -ung (-ing) зустрічається у всіх германських мовах в назвах роду: Amalungi (у готів), Carolingi (у франків). З таким самим значенням (патронімічним) пов'язане його вживання в місцевих назвах на -ingen, -ungen, які свідчать про первинне розселення германців за родами: Solingen, Salzungen, Morungen і багато інших. Суфікс -ung в абстрактному значенні в готській мові не зустрічається. В давньоверхньонімецькому він має форму -unga (жін.рід). В поезії (у Отфріда) він зазначений тільки кілька разів у віддієслівних іменниках з більш предметним значенням: manunga (нагадування), samanunga (збори) тощо. Розвиток власне абстрактних іменників на -ung розгортається з надзвичайною інтенсивністю в старонімецькій клерикальній прозі VIII - X ст. при перекладі з латини: sceidunga (поділ, від лат. divisio), wirkunga (дія, від лат. operatio); від дієслів з суфіксами: wehsilunga (від wehsilon), heilagunga (від heilagon) тощо. В подальшому розвитку німецької мови ця категорія стає загальною формою утворення абстрактних іменників від дієслів.

Суфікс -niss в давньоверхньонімецькій мові має різну структуру: -nissa, -nissi (жін.рід), -nissi, -nessi (ср.рід). Подвійність роду зберігається й до сьогодні: пор. das Geheimnis – die Besorgnis. Розвиток цієї форми відбувається також в давньоверхньонімецькій перекладній прозі: наприклад, kihaltnissa (Enthaltbarkeit), forlazznessi (відпущення гріхів).

Давньоверхньонімецький суфікс -ida вживався в перекладній прозі переважно для утворення абстрактних іменників від прикметників і від дієслів: reinida (Reinheit), heilida (Heilung) тощо. За межами наукової прози цей суфікс великого поширення не отримав. Його подальшій продуктивності завадила фонетична редукція.

Поступово в давньонімецький період з'являються і нові суфікси, які утворюються з самостійних слів, що приєднуються до іменника або прикметника за типом складних слів. Їх поява свідчить про недостатність старих мовних засобів для потреб номінації абстрактних понять. Так, слово heit (гот. haidus) позначає в самостійному вживанні «обличчя», «положення», «вид». У давньонімецькій мові воно може з'єднуватися як другий елемент складного слова з іменниками і прикметниками. Наприклад: scalcheit (рабство) від scalc (раб), що означає буквально «становище раба»; magatheit (невинність); torheit (дурість) тощо. Характерно, що на

противагу старому, більш конкретному суфіксу -i, конкуруючий з ним -heit особливо часто з'єднується з прикметниками, що мають абстрактне значення, особливо з похідними: *gilichheit* (*Gleichheit*).

Давньовірхньонімецьке слово *tuom* вживається в значенні «звичай», «закон», «влада». У складних словах воно означало «стан», «суспільне становище»: наприклад, *munichtuom* (*Mönchtum*), букв. «положення ченця»; *magettuom* (*Jungfräulichkeit*). У цьому значенні -*tuom* конкурує з -*schaft* і також може мати збірне значення: *Rittertum* - *Ritterschaft*, *Bürgertum* - *Bürgerschaft*. Зі значення «стану» і «звичаю» розвиваються абстрактні іменники типу *Irrtum*, *Christentum*, *Luthertum*, що позначають напрям думок, віросповідання.

У ряді випадків значення всіх трьох суфіксів перехрещуються, і їх диференціація має лексичний характер. Наприклад: *Eigenheit* (своєрідність) - *Eigenschaft* (властивість) - *Eigentum* (власність), *Meisterschaft* (майстерність) - *Meistertum* (положення майстра), *Christentum* (християнство) - *Christenheit* (християнські народи).

Отже, давньовірхньонімецький період характеризується розвитком цілого ряду нових засобів словотвору. Процес цей відбувається під впливом більш розвиненої латинської мови.

1. Бах А. История немецкого языка. - М. : Едиториал, 2003. – 344 с.
2. Жирмунский В. М. История немецкого языка. - М. : Издательство литературы на иностранных языках, 1948. - 300 с.

THE MORPHOLOGICAL CHARACTERISTICS OF OLD ENGLISH FROM THE PERSPECTIVE OF LINGVOSYNERGETIC ANALYSIS

Yanenko Y. S., *student PR-41*
(*Sumy State University*),
Rudenko N.V., *lecturer*
(*Sumy State University*),
Pertenko A.V., *company director "A-ProSystem"*

In the modern approach to study of language scientists ever more often use synergistic method, which is based on study of the organization and self-organization of processes in systems of various levels of complexity. As language is the most vivid example of a complex system,